

מבוסס על לקו"ש כה/47

בדרכו: פגישה עם אברהם אבינו

יום לפני נישואיו, יוצא החתן עם אביו לשתות בבר. אבא מרים את הכוס: "בוא נשתה לכבוד היום הזה, היום המאושר בחייך".

הבן אומר: "אבא, מחר הוא היום המאושר בחיי..."

אבא עונה: "לא, זה היום המאושר בחייך..."

יש אדם אחד שמבין הכל. אין מולו סודות, לא צריך להסביר לו ולהצטדק בפניו, גם לא יועיל לספר לו סיפורים, אלא מספיק חיוך, קריצה או אנחה כדי שהוא יקרא אותך כמו ספר פתוח. במערכת יחסים אידיאלית, אבא הוא החבר הכי טוב, הנפש הכי מכילה. בהערה¹ הובא וארט נהדר בעניין.

והיום אנחנו רוצים להיפגש עם אבא, עם אבינו הראשון. דומה כי אין אדם שאנו זקוקים לו כיום כמו אברהם אבינו. בתקופת הימים הספציפית הזו, שמאופיינת ביושב, אדישות ושעמום, כששום דבר לא נראה מרגיז מדי או חשוב מדי, כששום אמת לא נראית משכנעת או מופרכת, הכל יחסי, רגיל ונתון לוויכוח, אברהם אבינו הוא הגיבור ומעורר ההשראה שמרים אותנו מעבר לעצמנו ומציף את האור.

אברהם אבינו הוא האיש המשפיע בתולדות האנושות, האדם שכל הברכות שניתנו לו – התקיימו. אם היה בתקשורת 'מצעד משפיעים' היסטורי, במקום הראשון יופיע אברהם אבינו. האיש המשפיע בתולדות האנושות. הקב"ה מבטיח לו בפרשתנו: "ונברכו בך כל משפחות האדמה", זה גם נרמז בשמו: "אברהם – אב המון גויים", ואכן באופן מדהים שני שלישי מהאוכלוסייה כיום, מגדירה את עצמה כבניו של אברהם. היהודים ולהבדיל המוסלמים והנוצרים רואים עצמם זרעו של אברהם (המוסלמים מזרע ישמעאל והנוצרים מזרע עשו).

אברהם אינו רק מוליד האנושות, אלא מחנך האנושות. תפיסת העולם של ארבעה מיליארד איש מבני שלוש הדתות היא אמונתו של אברהם באל אחד, א-ל שאינו נראה ולמעלה מהטבע. (לעומת האמונות הפרימיטיביות שקיימות במזרח, בעבודת אלילים פגאנית לעץ ואבן)².

והשאלה הגדולה היא: למה אברהם? מהי התכונה הייחודית בגללה נבחר להיות המשפיע בהיסטוריה? ומה המאפיין העיקרי של היהודי שרוצה ללכת בדרכו של אברהם?

אנו רוצים לחקור זאת באמצעות שתי שאלות גדולות שמקיפות את סיפורו של אברהם. אין כמעט מפרש שלא נוגע בהן בדרך כזו או אחרת. הראשונה: שאלתו המפורסמת של הרמב"ן עימה פותח את פרשת לך לך: **למה מסתירים מאתנו למה אברהם?** מדוע התורה אינה מציינת את סיבת הבחירה בו? את הרקע לבחירה? מה עשה עד גיל 75 כדי לזכות באמונו של ה' הרי דרכה של התורה היא להתחיל את הביוגרפיה מהפרק הראשון ולספר מה עשה **האדם** לפני שנבחר על ידי ה'?

על אדם הראשון מקדימה התורה שהוא נברא "בצלם אלוקים", עם רגישות על טבעית שיצרה שייכות מהותית בינו ובין הקב"ה. על נח מקדימה התורה "אלה תולדות נח, נח איש צדיק תמים היה

¹ פרשת ויצא מספרת איך לבן רודף אחרי יעקב לקבל את התרפים שלו, "למה גנבת את אלוהי?". ויעקב נאלץ להצטדק ולענות במילים חריפות: "את אשר תמצא את אלוהיך לא יחיה". נשאלת השאלה למה יעקב נבהל? מדוע לא ענה את מה שאמר אברהם לאביו: הפסל הגדול שבר את כל הפסלים הקטנים? מכאן שלא כל מה שמספרים לאבא - אפשר לספר לחותן. לאבא אפשר לומר כל דבר, אבל עם החותן צריך לדבר אמת...

² הקב"ה הבטיח לאברהם גם "ואברכה מברכך ומקללך אאור", וגם הברכה הזו התקיימה ומתקיימת עד היום הזה. עובדה היא כי בכל מקום בו יהודים התקבלו בברכה, האומה הזו התברכה והתעשרה, כמו בבל בתקופת הגלות, ספרד בתור הזהב, גרמניה לפני המלחמה, ארצות הברית עד היום הזה ועוד. ואולם בכל מקום בו רדפו יהודים, השנאה בישרה את הסוף של אותה אומה. הרוע כלפי היהודים היה מנבא של יצר ההרס שמקנן באומה הזו עצמה ועתיד לכלות אותה, כמו ספרד אחרי הגירוש שירדה ממפת ההיסטוריה, גרמניה אחרי המלחמה, מדינות הגוש הסובייטי ועוד.

בדורותיו". על משה רבנו מסופרים שלושה סיפורים על האכפיות, האחריות והאומץ שלו (הצלת העברי מידי המצרי, ההתערבות במריבה של דתן ואבירם, והצלת בנות יתרו מכעס הרועים). לאן נעלמה אפוא ההקדמה 'אלה תולדות אברהם'?

זה לא שאין כלום כי לא היה כלום. ממש לא, התורה רומזת בהחלט על דרמת ענק שליוותה את ראשית ימי חיי אברהם, כדלקמן. ומדוע אינה מספרת זאת במפורש כרקע לבחירת ה' בו?

שנית ויתירה מכך: לא רק שהתורה אינה מספרת, אלא למעשה אינה מחשיבה זאת. הקב"ה ממשיך ומנסה את אמונתו של אברהם שוב ושוב עד השיא של העקדה, כאילו לא הוכיח אברהם את נאמנותו לפני הבחירה. והשאלה היא למה אין הקב"ה מסתפק בגדלות הנפש שהפיגין אברהם בראשית ימיו?

ב. סיפורו של אברהם נפתח עם תעודת זהות קצרה ותכליתית, ממש כמו קיצור המרשם במשרד הפנים: שמו, שמות משפחתו, הגיל שלו, והכתובת החדשה שלו.

1. סוף פרשת נח: ויחי תרח שבעים שנה ויולד את אברם את נחור ואת הרן ... וימת הרן על פני תרח אביו בארץ מולדתו באור כשדים. וייקח תרח את אברם בנו ... ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען ויבאו עד חרן וישבו שם. **התחלת פרשת לך לך:** ויאמר ה' אל אברם לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך ... ואברכה מברכך ומקללך אאר ונברכו בך כל משפחת האדמה ... ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן.

משמעות הפסוקים הפשוטה היא שהדבר היחיד שאברהם עשה עד גיל 75, היה לעבור דירה. להגר מאור כשדים לחרן. אבל האמת היא שזה ממש לא ככה, עיון נוסף בפסוקים מגלה על דרמת ענק שליוותה את ראשית חיי אביו. אברהם היה גיבור, רדוף, מושמץ, חלק ממשפחה שנאלצה לברוח מעיר הולדתה מאימת המלך שתבע לחסל אותה.

בואו נקרא שוב את הפסוקים ונראה את הרמזים ששזורים בין השורות. ראשית, התורה מספרת שאחי הצעיר של אברהם, הרן, מת בחיי אביו. אבל מה פתאום מת איש צעיר? בכל אלפיים שנות ההיסטוריה שסופרו בתורה עד כה, לא מצאנו אירוע כזה - ילד שמת בחיי אביו?

פסיקתא זוטרית: וימת הרן על פני תרח אביו - עד עתה לא מת בן לפני האב וזה למת מת?

שנית, התורה ממשיכה ומספרת כי משפחתו של אברהם עזבה את אור כשדים לכיוון ארץ כנען. וגם זה תמוה: מה פתאום משפחה שלמה עוזבת את עיר הולדתה ועוברת דירה באמצע החיים?

רמב"ן שם: [למה] ברח מהם אברהם ללכת ארצה כנען?

שלישית: ה' מבטיח כי מברכיו יברכו ומקלליו יקוללו. וזה מדליק פרוז'קטור ענק עם נורה אדומה: למה שמקלליו יקוללו? מי מקלל איש חסד מושלם כמו אברהם אביו עד שה' נדרש להגן עליו?

מורה נבוכים ג, כט: שהיו מקללים ומבזים אותו ... [ולכן] נאמר לו ואברכה מברכך ומקללך אאר.

ברור מתוך הפסוקים שמשפחת אברהם הסתירה סוד כלשהו, ואכן המדרשים מתארים סיפור של גבורה ומסירות נפש שלא היה כמותו: **אחד נגד כולם.** אברהם אביו היה ה'כופר' הראשון והמאמין הראשון. האיש שהעז לנפץ את הפסלים ששלטו עד זמנו ולהיות מבשר האמונה האמיתית. וכמו תמיד, המוכנות לערער על המוסכמות גבתה ממנו ומשפחתו מחיר כבד.

אברהם נולד בבית עובדי אלילים פגאניים. תרח אביו התפרנס ממכירת צלמים עץ ואבן, וגם אברהם קיבל חינוך כזה. בגיל שלוש החלו אצלו ספקות: מי מניע את הגלגל? איך יקום כה משוכלל ומפואר – המכונה שלא תאמן - נוצרה באופן אקראי? מי הכניס נפש וחיים לטבע? מה מניע את המערכת המופתית של השמש, הירח והכוכבים?

הוא הכיר את ה"אלים" סביבו, אבל הם היו דוממים התלויים באדם וכיצד היו יכולים לברוא את האדם? ובכלל, מה קדם להם? הרי הם היו חלק מהטבע ומשהו חייב להיות קודם להם ולברוא אותם עצמם?

בראשית רבה לח: תרח עושה צלמים היה ומוכרם לבריות. פעם יצא והשאיר את אברהם למכור תחתיו. באה אישה עם קערה מלאה סולת וביקשה להקריב לפני הפסלים. לקח אברהם מקל בידו, שבר את כל הפסלים והניח את המקל ביד הגדול שבהם. כשבא תרח ותמה מי עשה זה, סיפר אברהם כי הפסלים רבו מי יקבל את הסולת, עד שבא הגדול ביניהם ושרבם. אמר לו תרח: אתה לועג לי?! וכי יודעים הם מה נעשה עימם?! ענה לו אברהם: **השומעות אוזניך מה שפיך אומר?!**

...בא נמרוד ואמר לאברם: השתחוה לאש. אמר לו אברהם: יותר טוב להשתחוות למים שהם מכבים את האש. אמר לו: השתחוה למים. אמר אברהם: מוטב להשתחוות לעננים המביאים את המים. אמר לו: השתחוה לעננים. אמר אברהם: מוטב להשתחוות לרוח, שמפזרת את העננים.

כך הוביל אברהם את האנושות להכרה מהפכנית: נקודת ההתחלה של היקום חייבת להיות **לפני הכול**. היות שכל דבר נוצר אי פעם, מוכרח שהייתה נקודה **לפניו** שיצרה אותו. אברהם הגיע למסקנה כי האלוקות נמצאת **מעבר לטבע**. היא מהות רוחנית שאינה חלק מהמציאות³. דברי הכפירה הגיעו לאוזני נמרוד והוא הציע התערבות לאברהם: הוא יזרוק אותו לאש – שהייתה האל של נמרוד, ונראה אם האלוקים הנסתר של אברהם יציל אותו. אברהם קפץ פנימה במסירות נפש ויצא חי ושלם.

אמר נמרוד: דברים שאין בהם ממש אתה מדבר. אני איני משתחוה אלא לאש והרי אני משליך בתוכה ויבוא אלוה שאתה משתחוה לו ויציל אותך. **סנהדרין צה,ב ופסחים קיח,א:** התקבצו אלפים ורבות לראות כיצד שורפים את אברהם באש והיה אברהם מתהלך ברגליו בתוך הכבשן.

אולם בניגוד למה שקרה עם אברהם, אירע אסון עם הרן אחיו הצעיר. הרן רצה להצטרף למהפכנות של אחיו הגדול, אבל פסח על שני הסעיפים. הוא עשה סימן: אם אברהם ישרוד באש – אני אתו, ואם לא – עם נמרוד. לאחר שיצא אברהם מהאש חי וקיים, הוא הצהיר על הצטרפותו לאברהם ונזרק לתוך האש. אבל נשרף בתוכה, כיון שאמנותו בחסד ה' לא הייתה שלמה.

כל הדרמה הזו רמוזה בתוך הפסוקים: הרן מת ב"אור כשדים", "אור" הוא הכבשן לתוכו הושלכו אברהם והרן ("אור" מלשון אש). משפחת אברהם לא הייתה יכולה להמשיך ולהתקיים מול רדיפות נמרוד והשכנים ולכן נאלצו להגר לחרן. וכיון שאנשים ראו באברהם כופר מסוכן. קיללו וגידפו אותו.

ואחרי ההקדמה המרשימה הזו, עולה תמיהתו הגדולה של הרמב"ן: למה זה סוד? מדוע פותחת התורה באופן סתמי "ויאמר ה' אל אברם לך לך" ואינה מציגה במפורש את הרקע שקדם לבחירת ה' בו?

2. רמב"ן יב,ב: הנה זאת הפרשה לא בארה כל העניין, כי מה טעם שיאמר לו הקב"ה עזוב ארצך ואיטיבה עמך, טובה שלא הייתה בעולם, מבלי שיקדים שהיה אברהם עובד אלוהים או צדיק תמים?

זאת ועוד: לא רק שהתורה אינה מספרת, אלא נראה **שאינה מתרשמת מכך**. החל מתחילת פרשת "לך לך" ועד סוף פרשת "וירא" הולך ובוחן הקב"ה את אמונתו של אברהם בעשרה ניסיונות מפרכים, והשאלה היא מה רוצים הניסיונות לברר? למה לא היה מספיק הניסיון הראשון בו קידש שמים בפרהסיה תוך שמחרף נפשו למות?

משנה אבות א,ג: עשרה ניסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולם - **ברטנורא שם:** עשרה ניסיונות, אחד: **אור כשדים שהשליכו נמרוד לכבשן האש**. שני, לך לך מארצך.

יתירה מכך: ניסיון העקדה מתחיל "קח נא" ומפרשת הגמרא: 'בבקשה, שלא יאמרו אין ממשי בראשונות'. כאילו שניסיון הקפיצה לאור כשדים היה כלום ושום דבר.

סנהדרין פט,ב: 'והאלוקים נסה את אברהם ויאמר קח נא את בנך' ... אין 'נא' אלא לשון **בקשה**. משל למלך בשר ודם שעמדו עליו מלחמות הרבה והיה לו גבור אחד ונצחן, לימים עמדה עליו מלחמה חזקה.

³ כאן עולה השאלה **מי ברא את אלוקים?** התשובה היא, שאלוקים לא נוצר אלא קיים מצד עצמו. ההבנה 'לכל תופעה יש סיבה' שייכת לנבראים גבוליים שהתחילו באיזה מקום. גם המדע מסכים שהעולם נוצר **באיזו נקודת התחלה** לפני כך וכך שנים והוא לא "קדמון" וכל דבר נוצר, מוכרח שהיה משהו שיצר אותו. אבל הקב"ה הוא מעולם אחר ו'מסוג אחר' לגמרי וקיים בעצם מציאותו.

אמר לו בבקשה ממך, עמוד לי במלחמה זו, שלא יאמרו ראשונות אין בהם ממש. אף הקב"ה אמר לאברהם: ניסיתך בכמה נסיונות ועמדת בכלן, עכשיו עמוד לי בניסיון זה שלא יאמרו אין ממש בראשונים.

ואדרבה: הרי הקפיצה לאור כשדים הייתה **מבחירתו החופשית**, בעוד שהניסיונות הבאים ואפילו ניסיון העקדה היו אחרי הכול לפי **ציווי מפורש של ה'** וכיצד היה יכול להתנגד?

לקוטי שיחות כ/75: אדרבה, ניסיון אור כשדים יש בו מעלה לכאורה על ניסיון העקדה, שהרי ניסיון העקדה היה על פי הדיבור האלוקי, משא"כ אור כשדים?

מה הייתה אפוא תכונתו הייחודית של אברהם? ומה ביקשו להוכיח הניסיונות – שאירוע אור כשדים לא העניק את הגילוי הזה?

בכמה שיחות צועד הרבי מליובאוויטש באותה הדרך ומצית פנס של אור בדרך החיים היהודית.

ג. סיפורו של אברהם אינו בדברים שחולל, אלא בדיוק להיפך: **במה שלא חולל**. במוכנות שלו להקטין את האגו ולומר "הנני". אברהם הוא **החייל מספר אחד**, הראשון שהרכין ראשו לרצון ה' והתמסר לשרת כוח יותר גדול ממנו עצמו.

אמרו לו משמים ללכת והוא הלך! זה סיפורו של אברהם אבינו וכאן מתחילה היהדות. וזאת גישה שאי אפשר להקל ראש בה.

העולם מלא באנשים גדולים. גם לפני אברהם היו אנשים שהלכו עד הסוף עם האמונה שלהם. חנוך היה אדם קדוש ונעלה שעבד את ה' בסתר ובגלוי, נח היה צדיק בסדום, שדבק ביושרו והגינותו מול כל השכנים, וגם אברהם קפץ עם האידאולוגיה שלו לתוך האש. זאת אפילו לא תכונה יהודית, אלא אנושית. היא נמצאת גם **במשפחת העמים**. בכל הדורות ועד היום הזה ישנם אנשים שמוסרים נפשם עבור ערכי החיים החשובים ביניהם.

אבל כל אלו **מגשימים את עצמם**, הם מביאים לשיא את הנטיות הנפשיות שלהם. ואילו הקריאה "לך" בשרה את ההיפך: אברהם קיבל על עצמו לקבל הוראות מלמעלה ולרקוד על פי חליל שינוג ממרום. אם קודם הוכיח אברהם תכונות נעלות כמו חשיבה עמוקה, אומץ, מהפכנות ומלחמת רוח, כעת הוכיח אברהם את ההיפך: האיש הענק שמוכן להיות "אין" במקום "אני" ולצעוד ולשרת.

הפילוסוף היווני סוקרטס היה אחד הפילוסופים הגדולים בכל הזמנים [המורה של אפלטון שהיה המורה של אריסטו]. סוקרטס היה אדם אמיץ ונהג להתעמת עם צעירי אתונה. הוא היה מעורר "דיאלוגים" על עקרונות הצדק והדמוקרטיה כדי לעודד אותם לחשיבה עצמאית. השלטון חשש ממנו וגזר את דינו למוות. סוקרטס היה יכול לברוח מהכלא, אך סירב לעשות זאת באומרו שהוא 'נתין המדינה וחייב לקבל את חוקיה'.

אמר רבנו הזקן: אחרי שסוקרטס הומת, הוא ביקש ללכת להיכלו של אברהם אבינו בגן עדן! באמרו אני דומה לאברהם: הוא מסר נפשו על דעותיו ואני מסרתי נפשי על דעותיי. ענו לו שיש הבדל מהותי בינו לאברהם: אתה נאבקת על מה שחשוב בעיניך ואברהם לחם על מה שהצטווה מלמעלה.

3. ליקוטי שיחות כה/49: התורה מדגישה אצל היהודי הראשון, שהייחודיות שלו בתור יהודי והמעלות הגדולות שלו – אינן במעלות העצמיות שלו, במה שחולל בכוח עבודתו (שזה היה עוד קודם קריאת ה' לאברהם), אלא בכך שה' בחר בו: השייכות שלו לקב"ה נבעה מבחירת ה' בו והיא באה לידי ביטוי בכך **שקיים בפשטות את ציווי ה', 'לך לך מארצך'.**

כעת נבין דבר גדול בתוך הפסוק: הציווי הראשון לאברהם היה **ללכת ממקומו**, "לך לך מארצך וממולדתך". אבל למה ללכת למקום אחר? מדוע אינו יכול לשרת את ה' כאן?

יתירה מכך והוא העיקר: הרי הסדר הוא תמוה ביותר **והפוך מהסדר הנכון**: תחילה עוזב אדם את "בית אביו", אחר כך מתרחק ועוזב את אזור המגורים שלו, "מולדתך", ולבסוף יוצא מגבולות המדינה,

"מארצך". ואילו התורה כותבת בסדר הפוך: "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך", והרי זה פלא, לאחר שיצא מגבולות הארץ הוא כבר אינו במולדתו ובבית אביו?

מסביר הרבי בשיחה אחרת: הכוונה היא הליכה במובן הנפשי ולא רק במובן הגיאוגרפי. הדרישה הראשונה מאברהם היא לצאת מעמדת עצמאי לעמדת משרת ומייצג, להתחיל לחשוב בראש אחר. ולשם כך הדבר הראשון הוא לעזוב את מקומו, כלומר, את האידאולוגיות שלו. מדובר על שינוי צורה גמור. לא על צמיחה והתפתחות, אלא על מציאות חדשה. לעזוב את אברהם הישן שחושב כמו אדם ולהיות משרת שמייצג את הנצח.⁴

ואכן במובן הנפשי, הסדר הוא כמו שמתארת התורה. קודם עוזבים את "הארץ" מלשון "רצון", את התוכניות על החיים. כשאדם חוזר בתשובה, הוא יודע שחלק מהחלומות כבר לא יזכה לממש. אחר כך עוזבים את "המולדת", היינו הרגשות. האדם נדרש להתעלם מהאהבות והתשוקות שלו ולשלוט בפחדים ובכעסים שלו. ולבסוף נדרש לעזוב את "בית אביו", היינו הגישות העמוקות שיוצרות את חייו.

סיפור נפלא שסיפר הרבי בעצמו, והוא מובא כאן בתוספת פרטים שמובאים בספרו של נשוא הסיפור (פרופסור גרין עמוד 222): לפני שישים שנה הגיע שליח צעיר ונמרץ בשם הרב משה פלר למדינת מיניסוטה בארצות הברית ופעל להעצים את החיים היהודיים שם. מיניסוטה נחשבת לאחד המעוזים המשכילים והליברליים ביבשת והרב פלר נתקל בחומה של אדישות וזלזול. ראו בו איש תמים ומיושן שאינו מתאים לעולם החדש.

כשביקש להבין מי יוכל לעזור לו, כולם מלמלו שם אחד: "פרופסור וולוול גרין". הוא המאסטר כאן, הוא הפנים של הקהילה ואם תקשור עמו קשרים – המחיצות ייפלו בפניך. וולוול גרין היה מדען בעל שם בתחום האפידמיולוגיה, חקר המחלות והחיידקים, ונבחר לכהן בצוות המצומצם של נאס"א שחקר אם יש חיים על המאדים. (אם היה חי כיום, בזמן הקורונה, היינו שומעים אותו הרבה...). פלר ניסה להשיג את גרין, אבל זה היה בלתי אפשרי. הוא עבד במתקן צבאי מסווג ואיש לא היה יכול להגיע אליו. סוף-סוף נוצר קשר טלפוני והשליח הצעיר התקשר שהוא רוצה פגישה. משהו בהתלהבות של השליח שבה את לבו של גרין והוא הזמין אותו לפגישה קצרה באותו מתקן.

הפגישה החלה בשעת אחר צהריים מאוחרת והיא נכשלה מיד בתחילתה. הם התקוטטו על כל נושא אפשרי, גרין הטיח בשליח שהוא לבוש כמו 'קברן', ג'קט שחור וחולצה לבנה, ואם הוא רוצה להצליח באמריקה, עליו לעבור לחולצה צהובה ולקצר את הזקן. פלר ניסה לומר דעה, אבל זה היה שיח אבוד. בינתיים ירדה השמש והשליח לא התפלל מנחה. הוא ביקש את סליחתו של גרין, נעמד בפנית החדר, חגר את האבנט והתפלל מנחה.

גרין הביט בו בעיניים קרועות, "הלו, התפרצת אלי למשרד, באחד המתקנים הסודיים בארצות הברית ואתה הופך אותו לבית כנסת?! אני אמור להמתין עד שתסיים להתנועע?!". פלר סיים והתנצל: "פרופסור נכבד, אתה יודע כמה הפגישה הזו חשובה לי, כמה חיונית לה, אבל מה שעשיתי עכשיו, חשוב לי אפילו יותר". הם נפרדו בלי לחיצת יד.

באותה תקופה היו גרין ואשתו חברים במועדון קריאת סיפורים יהודיים. הם קראו על פרעות ת"ח ות"ט ואלו שקפצו לאש כדי שלא להמיר את דתם. כשקראו את הסיפור אמרו לעצמם כי אלו סיפורי אגדות, היום אין יהודים שמוכנים להפסיד דולר אחד בשביל האמונה. אבל חלפו כמה ימים מאז פגש את גרין ולפתע זה היכה בו. לראשונה בחייו פגש יצור עם משמעות שמעבר להווה.

הוא אמר לאשתו: "את יודעת? פגשתי בחור ששייך לחבר'ה ההם, לאלו שמוכנים לקפוץ לאש. עובדה, הוא נעמד אצלי במשרד והתפלל מנחה..."

ליקוטי שיחות כ/59: ההדגשה בפסוק "לך לך מארצך", היא לא שאברהם ילך לארץ ישראל, אלא בעיקר שייצא מהמציאות העצמית שלו. כך מבואר בחסידות, ש"ארצך" הם הרצונות שלך, "מולדתך"

⁴ דבר יפה: שמו של תרח מתחיל בתי"ו, שהיא האות האחרונה בין האותיות ואילו שמו של אברהם מתחיל באל"ף, שהיא האות הראשונה בין האותיות. שכן תרח ואברהם סימלו מעבר בין שתי תקופות מהפכניות. מהתקופה האילית אל התקופה האלוקית אשר מעל הטבע.

הרגשות שלך, ו"בית אביך" - ההגינות השכליים שלך. ואף שהמציאות של אברהם הייתה קדושה, אך הייתה זו מציאות של אדם ועכשיו נפעל בו עליו שלא בערך, שהוא הפך להיות שליח ה'.

כעת נבין את רעיון הניסיונות שעברו על אברהם, ואת הסיבה שאור כשדים לא קידם את הרעיון. עיקרון נורא אחד עמד בבסיס כולם: לבחון האם אברהם יהיה מוכן לשרת בלי משכורת? האם יהיה מוכן לומר 'אני שלך' גם כשכל הסיבות ייגמרו, כשלא יישאר דבר מלבד הציווי.

אם נבחן היטב את הניסיונות, נראה שהקב"ה מפעיל משחק מסוג ספציפי: הוא קורע את הצ'קים. בהתחלה הוא מבטיח הבטחות, יוצר צפיות, ואחר כך מחולל את ההיפך.

בתמורה לציווי "לך לך מארצך", הבטיח לו הקב"ה שלוש הבטחות: 1. את ארץ ישראל. 2. כבוד בין העמים בזכות מפתח הברכות והקללות שיהיה בידיו. 3. משפחה גדולה.

עשרת הניסיונות נועדו לנפץ כל אחת מההבטחות: אברהם ושרה ארזו את המזוודות ועשו "עליה" בהתרוממות רוח, ואולם רק הגיעו ארצה ופרצה בצורת בארץ. הם נאלצו לקחת את הרגליים ולעזוב למצרים. כך נופצה התקווה הראשונה אודות הארץ המובטחת. הם הגיעו למצרים וצרה נחתה עליהם: המצרים שמו עין על שרה וחסטפו אותה. אברהם הצליח לשרוד רק לאחר שהכחיש קשר לאשתו והצהיר שהוא אחיה. וכששבו ארצה, נאלץ אברהם לסכן חייו במלחמה מול ארבע מלכים כדי להציל את חיי אחיינו. כך נופצה ההבטחה השנייה למפתח הברכות והקללות שיופקד בידיו.

ואז התחילו הצרות עם הילדים: לאחר 11 שנים בארץ, שרה לא נפקדת. בייאושם, הכניסו אישה שנייה הביתה והיא נפקדת, אבל אז פורץ מתח בין שרה והגר ואברהם נאלץ להרחיק את אשתו השנייה עם העובר שצומח במעיה. סוף-סוף מאיר האור והגר ושררה יולדות, אבל המשפחה שהוקמה ברוב עמל ויזע מתפרקת לרסיסים. שרה דורשת מאברהם לגרש את בנו הגדול מביתו, ואחר כך מגיע השיא הנורא ואברהם מצווה ליטול את בנו השני, "יחידך אשר אהבת" שהמתין לו מאה שנה, ולהעלותו לעולה. כך מנופצת התקווה השלישית לילדים.

ואברהם מגיב בתגובה אחת: "לך לך". הוא ממשיך ללכת. אפילו אחרי מותה הנורא של שרה, כשגבות הרוח של העקדה מתנפצת לכדי טרגדיה נוראה, הוא ממשיך באותה התמדה ודבקות מעשית, לחפש חלקת קבר מכובדת ולנהל משא ומתן שקול וממוקד לקנות את מערת המכפלה.

זה מה שהפך אותו לאבינו: האיש שלא מפסיק ללכת. שלא התעקש להיות צודק. שלא ניהל עם הקב"ה משא ומתן של תן וקח, אלא פשוט המשיך והתקדם גם כשהכול הולך הפוך.

הנה מילותיו המופלאות של הרמב"ם במורה נבוכים ג, כד: להודיע אותנו גבול אהבת הא-לוה ויראתו עד היכן מגעת. צווה בזה הענין אשר לא ידמה לו לא נתינת ממון ולא נתינת נפש אלא הוא מופלג מכל מה שאפשר שיבוא במציאות. שיהיה איש עקר בתכלית הכוסף לילד ובעל עושר גדול ואיש נכבד ובוחר שתשאר מזרעו אומה, ונולד לו בן אחר היאוש, איך יהיה חשקו בו ואהבתו אותו, אבל ליראתו ולאהבתו לקים מצותו בז לזולד האהוב ההוא והניח כל מה שקיווה בו והסכים לשחוט אותו.

בהערה⁵ הובאה תוספת רבת משמעות.

⁵ אולי זה ההסבר לגמרא נוראה במנחות כט: "בשעה שעלה משה למרום, מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות... אמר לו: אדם אחד עתיד להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו, שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות... חזר ובא לפני הקב"ה. אמר לפניו: רבוננו של עולם יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי?! אמר לו: שתוק! כך עלה במחשבה לפני. אמר לפניו: רבוננו של עולם הראיתני תורתו הראני שכרו. אמר לו חזור לאחורייך. חזר לאחוריו, ראה ששוקלין בשרו במקולין, אמר לפניו: רבש"ע, זו תורה וזו שכרה?! אמר לו: שתוק! כך עלה במחשבה לפני."

מה רצה הקב"ה ללמד את משה במופע האימים הזה? בשביל מה עורר שאלות עמוקות אצל משה אם בין כך לא התכוון לתת לו הסבר לאירועים, אלא רק להדמימו באמירת 'שתוק כך עלה במחשבה'? משה היה גאון המחשבה וההשכלה, "תורה צווה לנו משה", הקשר שלו לקב"ה התבסס על הבנה עמוקה במסתורי הבריאה. וכאן גילה לו הקב"ה כי יש גבול להבנה והקשר אתו כולל פרק של "שתוק!", התמסרות בדרכו של אברהם והמשכיות קדימה בכל מחיר.

ד. נתרגם את הרעיונות הגדולי, אל פן אחד מעשי: הסימן המובהק לגבר שומר מצוות הוא חבישת כיפה. גם גברים לא-דתיים נוהגים להקפיד על כך בטקסים דתיים או בכניסה לבית הכנסת. מה עומד מאחורי המנהג הזה? מה מסמלת הכיפה?

שאלו פעם ילד יהודי, מהיכן יודעים שצריך ללכת עם כיפה? הוא השיב בפשטות: פרשת לך לך. נאמר בפרשה "וילך אברהם", וכי אברהם הלך בלי כיפה!...

למעשה, מנהג חבישת כיפה הוא מנהג די חדש שאינו מוזכר בתנ"ך או במשנה. המנהג מוזכר לראשונה במסכת קידושין לא: "רב הונא לא היה מהלך ארבע אמות בכיסוי הראש, אמר: שכינה למעלה מראשי". עוד מסופר (שבת קנו) על רב נחמן בר יצחק, שהאסטרולוגים אמרו לאימו כי הוא עתיד להיות גנב והיא החליטה לכסות את ראשו כל הזמן. פעם נפלה הכיפה מראשו והוא נחשד בגניבה, כיון שלקח מעט תמרים שנפלו תחת עץ שלא היה שייך לו.

מלשון הגמרא נראה שמדובר רק על אנשים רמי מעלה כמו רב הונא או רב נחמן. גם הפוסקים הראשונים כמו הרמב"ם והטור כתבו שזה רק מנהג חסידות ללכת עם כיפה. אולם השולחן ערוך וכן רבנו הזקן והמשנה ברורה (סימן ב) כותבים, כי לאחר שהתקבל אצל העם ללכת עם כיפה, הוי "איסור גמור" ללכת בראש גלוי.

הרעיון של הכיפה הוא לסמל את הרכנת הראש. זהו ביטוי של ייעוד ושל שליחות המסמל את הענווה של העם היהודי: אנו מחויבים לברית שכרת ה' עם אברהם.

מצד שני, ראוי לזכור כפי שהתחלנו כי לא מפסידים מלהיות חלק מהנצח. בחייו שילם אברהם מחירים, אבל 4000 שנה אחרי הוא עצמו הנצח. עבד מלך כמלך. כל ההבטחות התקיימות ואברהם הוא אב המון גויים, ואב הגישה האמונית שהתנחלה בלב מיליארדי בני אדם.

כי להרכין את הראש בפני הקב"ה, זה לעשות את מה שנועדנו לנו, זה טבענו, והאמת מנצחת. בקרוב ממש היא תנחל ניצחון מושלם כשיהיה ה' אחד ושמו אחד בגאולת עולם.

**כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל**

**ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב**